

nökért tartanak Pénitentiát? . . . Azt gondolni sem kell . . . Tehát valóságos Dühösökről beszélsz; mert mi ördögöt tudnának tsinálni, ha nem hallanak, nem beszéllnek, és nem éreznek? . . . Játfszanak.

A' Légy-madárka.

Minden élő Allatok közt e' leg-szebb Formájára, és leg-tündöklőbb Színeire nézve. A' drága Gyöngyök', és az Értzek' mester-séges Fényessége nem hasonlítottathatik ezen Természet' kisedel Kíntiséhez. Remek - munka a' Természetnek, a' melly ötet fel-ékesítette mind azon Ajándékokkal, a' mellyeket egyenként osztott-el a' több Madarak közt. Ebbe' egyesültek a' Könnyűség, Sebesség, Szépség, és Kellemetesség. Tollain fénylenek a' Smaragd, Rubin, Topáz: soha sem porozza-bé azokat, és egész Életébe' allig lehet egy Szempillantásig ülve látni valamelly Ágatskán. Szüntelen a' Levegőbe' múlatoz, egy Virágról a' másra repdes, a' mellynek Nektárjával él; és tsak az alatt az Ég alatt lakik, a' hol szüntelen virágoznak.

Lakó-helye, az Új-világnak melegebb Részzeibe' vagon.

Az Indiabéliek azon Fényességre, és Tűzre tekintvén, a' melly ezen gyönyörű Madárkáknek Színeibe' játszik: Nap-súgároknek, vagy Nap-szálaknak nevezték. A' Spanyolok Tomiánófsz-nak hívják, a' melly Nevezet a' Légy-madárkák' Kitsinységektől vette Eredetét: mert Tomine egy tizen-két Gránumot tévő Mérték. Az a' Légy-madárka, mellyet Nieremberg előtt mértek, a' mint ő maga írja, Fézfkestül együtt, két Tomint nyomott. Kissebb Nemei a' Légy-madárkáknek Körületekre nézve, nintsenek olly nagyok, mint egy Darás, és nintsenek olly temérdekek mint a' Here. Orrok vékony, és Nyelvek ollyan mint egy Tzérna-szál: fekete kisdud Szemei két fényes Pontotskának látzonak lenni. Szárnyainak Tollai a' Vékonyság miatt által-láthatók: Lábaikat allig lehet látni, olly rövidék és gyengék; nem is fok Hafznát vehetik azoknak, mert csak

Éjjel szállonak-le, Nappal pedig szüntelen a' Levegőbe' repdesnek; Repülések sebes, és zsziszegő. Markgráf Szárnyoknak Hangzását, a' Kerék-zörgéshez hasonlítja, és ezen Szillábákkal fejezi-ki hur hur hur. Olly erős és sebes azoknak Verése, hogy ha a' Levegőbe függefzti-fel magát a' Madárka, úgy látszik, hogy nem mozog, és nem tsinál semmit; ekképpen függ némelly Szempillantásokig valamelly Virág előtt, és azután máshoz repül olly Sebességgel mint a' Nyíl. Sorba látogatja a' Virágokat, mélyen bé-dugja Nyelvét azokba, repdes mellettek a' nélkül, hogy valaha le-ülne reájok. Ezen Alhatatlansága neveli ártatlan Gyönyörüségeit, mert ez az álhatatlan Szeretője a' Virágoknak, azoknak Költségén él, de soha sem hervasztja-meg őket, egyedül tsak Mézeket szívja-ki, és e' Végre látszik Nyelve-is alkotottnak lenni. Két üres Fibrákból áll, a' mellyek egyy kisdud Tsötskét formálnak: a' Végén két vékony Fonálra ofzlik. Formájára nézve, olyan mint a' Bogarak' Szívó-tsötskéjek (Proboscis) a' melly-

nek Szolgálatját-is téfzi; ki-botsátja azt hofz-
fzan a' Szájából, bé-dugja mélyen a' Vi-
rágba, hogy annak Nedvességét ki-fzívhassa.

Minden Írók fzerínt ez Életének Módja.
Egyedül B a d i e r mond-ellent, és azt állít-
ja, hogy Bogárkákkal él, nem pedig a' Ví-
rágok' Méz-nedvességével, mivelhoggy egygy
Légy-madárkának a' Torkába', némelley Ré-
fzeit találta valamelly Bogárkának. De
ez hirtelen Ítéles, mert ha néha valamelly
Bogárkát fog-is a' Légy-madárka. onnan
nem következik, hogy szüntelen Bogárkák-
kal él, és tsak nem el-kerülhetetlen az, hogy
midön a' Virágok' Nedvét szívja, a' Virá-
gokba' múlatozó Bogárkák-is fel-ne mennye-
nek Torkába. Továbbá igen tápláló Ele-
dellel kell néki élni, hogy vékony Réfzeibe'
el-ofzlott Erője fenn-tartassék, és az éltető
Erök, és Spiritusok helyre állíttassanak, a'
mellyek a' szüntelen, és febes Mozgás által
széllyel-ofzlanak: a' Bogárkákból pedig
nem kézfülhet illy Eledel: és Sloane, a' ki-
nek e' Réfzbe' fontosak Tapafzталási, vilá-

gosan azt mondja , hogy ő a' Légy-madárka' Gyomrát a' Virágok' Porával, és Méznedvével meg-töltve látta.

Gyorsaságokra, és Elevenségekre nézve, femmi sem haladja-meg ezen Allatotskákot. Igen bátrak, vagy inkább vakmerők. Gyakran magoknál húzsfzör nagyobb Madarakat Űzőbe vésznek, beléjek tsimpelkednek, és vagdalják, míg mérgeket ki-nem öntik. Gyakran magok közt-is mérgesen veszekednek: úgy látzik, hogy egésszen el-foglalta Lelkeket a' Nyughatatlanság. Ha valamelly Virághoz közelítvén, hervadttnak találják azt, le-szaggatják Leyeleit különös Sebességgel, és az által jelentik-ki Haragjokat. Szózatjok egyéb nintsen, hanem ez; fkre p, fkre p, ezt gyakran hangoztatják, és a' reggeli Hajnal' Fel-költtekor, már el-kezdik, és folytatják, a' míg a' Nap' Sugárai Megjelenésekkor, mindnyájan el-nem repülnek, és a' Mezőkön el-nem ofzlonak.

Magánosan élnek, és igen nehéz-is volna nekik egymást meg-esmélni, és öfzvegyülni, szüntelen a' Levegőbe lévén: mindazonáltal a' Szeretet annak Idejébe' öfzve tudja őket hozni. Akkor párosan múlatoznak.

A' Fészek, mellyet raknak, gyenge Testeskéjekhez vagon alkalmaztatva. Vékony Gyapotból, vagy Selyem-forma Pihekből készült, mellyeket a' Virágokról fedetgetnek. Keményen öfzve vagon szöve, és olly erős, mint egy vékony, puha, és sűrű Bőr. A' Nöstény építi azt, a' Hím pedig öfzve-hordja a' szükséges Matériálékat; igen foglalatos ezen gyönyörű Munkában, keresi, meg-választja, és Szálról-Szálra meg-visgálja mind azt, a' mi alkalmas arra, hogy gyenge Maradékának Böltsöt formáljon. A' Széleit Nyakával, és belső Rézfét Farkával simítja-meg. Kívülről bevonja Gummi-fák' Héjával, mellyet köröskörül reá-raggat, hogy jobban meg-erősítse, és a' Levegő' Vízontagságai ellen Bátor-ság-

ságba tégye. Az egész Fészek két Levélen, vagy valamely Pomarants' vagy Tzitronfának Szálkátskáján függ, néha pedig egy Szálkátskán, a' melly valamely Kunyhónak Tetejéről le-nyúlik.

Olly nagy, mint egy Baratzknak Fele, és tsak nem olly Formájú-is. Két tisztá fejér Tojáska vagyon benne, olly Nagyságú, mint egy kis Borsó. Tízen-két Napig ülik a' Tojást, hol a' Hím, hol a' Nöstény, tízen-harmadik Nap' ki-bújnak az Aprótskák, melyek akkor nem nagyobbak egy Légynél. Nem láthattam, azt mondja Duterre (Dü-terr) mitsodás Eledelt hoz nékik az Annyok, hanem azt szemlélttem, hogy Nyelvét szívatja vélek, melly tele van a' Virágokból ki-fzopott Mész-nedvvel.

Ebből látni, hogy tsak nem lehetetlen ezt a' kis Madárkát fel-nevelni. Azok, a' kiket Sziruppal tartottak, eggynéhány Hét múlva meg-hóltak: mert jóllehet, hogy igen könnyü Eledel az, de még-is fokot külö-

bözik azon Nektártól, melyet szabadon repdesve, szív a' Virágokból: úgy tartom, hogy több Szerentsével lehetne tiszta Mézzel tartani.

Meg-fogásának Mődja abba' áll, hogy Fövénnyel, vagy Vízi-puskával lövik-le. Olly kevésbé félénk, hogy öt, hat Lépésnyire bé-várja az Embert. Úgy-is fogják, hogy egy Vesszőtskét meg-kennek ragadó Gummival, mellyel valamelly virágzó Bokorba rejti-el magát az Ember, és meg-illeti véle a' kis Madárkát, midön valamelly Virág előtt zszisseg: meg-hal, mihelyt meg-fogják. Hólta után az Indiai Affzonyok' Ékessége, a' kik Fülön-függő helyett hordozzák. A' Pérubéliek Tollaiból olly Festéseket tudnak készíteni, mellynek Fényességét, és Mesterségét nem tudják eléggé dítserni a' régi Irások, és Hagyományok.

Ritka Szépségén, és Fényességén kívül, némellyek különös Szágot-is tulajdonítanak néki, és azt állítják, hogy Bizám-szagúak.

De e' világos Hiba, és azok közé a' Tsudák közzé tartozik, mellyekkel ezen Madárka' Históriáját akarták szépíteni, hogy tudniillik, fél Madár, és fél Légy, hogy Légyből származott, hogy meghal a' Virágokkal, és ismét feléled, és nő azokkal; hogy az Eftendő' kedvetlen Részét Alomba', és merevedve tölti-el, Orrákal valamelly Fa' Héjjába tsimpelkedvén. Ezen Költeményeket megvették az okosabb Természet' Vizsgálók, és Catesby azt állítja, hogy ő az egész Eftendőn által, látta a' Légy-madárkát Szent Domingó', és Mexicó' Környékein, a' hol szüntelen vagynak Virágok. Sloáne éppen azt mondja Jamaika felől, azt jegyezvén még meg azon felül, hogy az Esső után nagyobb Számmal jelen-meg; Markgráf-is azt írja, hogy az Eftendő' minden Részzeibe' számosan lehet látni a' Brazíliai Erdőkbe'.

Már húszon-négy Nemei esméretesek a' Légy-madárkáknak, és igen hihető, hogy még fokban esméretlenek. Ezek közül a' leg-

kisobb Nembe tartozó Légy-madárkát Rézbe' metszettük, hízelkedvén avval magunknak, hogy gyönyörködtetni fogja kellemetes Olvasónéink' Szemeket, ezen Természet' leg-szebb Múnkátskájának Szemlélése.

Ezen igen kitsiny Légy - madárkának Hofzfa, Orrától fogva Farka' Végéig, allig tészen tízen - öt Lineákat; Orra negyed-fél lineányi, Farka négy; és így a' Feje, Nyakka, és Dereka mind öfzve kilentz; a' melly Mérték kisobb mint a' mi nagyobb Legyeinké.

A' Feje' Teteje, és Dereka arany-zöld, barnán fénylő veresses Vifzfá-fzínléssel. Repülő Tollai a' Szárnyába' barnák, Vióla-fzínnel eggyesülve. Orra, és Lába fekete; Lá-bainak Tsontyai tsak nem egézfzzen bé-vagynak növe, rövid és vékony Pih-tollakkal, Újjain kiseded, hegyes, és görbe Körmök vagynak. Evező Tollai Farkába' tízen vagynak, mellyeknek Színek kéklő-fekete, és olly fényességük mint a' Zómántz.

A' Nösténynek egy általyába nem olly elevenek Színei mint a' Hímnek, és arról-is meg-lehet esmérni, hogy valamennyivel kisebb.

Lakása a' leg-kisebb Légy-madárkának Braziliába', és az Antillai Szigetekbe' vagon.